

ผ้าลายอย่างกับวิถีชีวิตของคนไทย

ผ้าลายอย่างเป็นผ้าที่ช่างไทยออกแบบลวดลายอย่างงดงาม มีกรรมวิธีการทำจากผ้าขาวธรรมดา โดยทอเป็นผืนผ้าเสร็จแล้วนำมาซักให้หมดแป้งหรือให้เนื้อแน่น แล้ววางชิงกับพื้น มีแผ่นไม้เป็นแม่ลาย ใช้หมึกทาบนแผ่นไม้แล้วพิมพ์ลงบนผืนผ้าต่อไปจนเต็มผืนผ้า แล้วนำไปย้อมสี ถ้าจะให้ลวดลายเป็นสีอื่นๆก็แต้มสีที่ต้องการเมื่อย้อมแล้วหลังจากนั้นจึงนำไปซักเงา ซึ่งแต่ก่อนใช้เบ้าในการซักเงา

ภาพที่ ๑ ผ้าลายอย่าง ลวดลายต่างๆ

Digital Image. https://www.silpa-mag.com/club/article_๑๖๓๗๙

ซึ่งก่อนจะมีการใช้ผ้าลายอย่างนี้ มีการใช้ผ้ายกไหม ผ้าปัก มาก่อน แต่มีขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์ที่ใช้เวลานาน ต่อมาเมื่อมีการทำผ้าลายอย่างด้วยเทคนิคการพิมพ์ลายบนผืนผ้า ทำให้ผลิตได้รวดเร็วและเพียงพอกับความต้องการ จึงเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในสมัยพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. ๒๑๙๙ – พ.ศ. ๒๒๓๑) อยุธยามีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ซึ่งผ้าในราชสำนักจะนำเข้าจาก อินเดีย เปอร์เซียร์ เขมร ญี่ปุ่น และจีน ในรัชสมัยพระนารายณ์มหาราช ได้มีการออกแบบลวดลายผ้าของอยุธยา ส่งไปที่อินเดีย และสั่งพิมพ์โดยกำหนดสีขึ้นมาโดยเฉพาะ แล้วจึงส่งกลับมาขายที่อยุธยา มีการพบแม่พิมพ์ที่พิมพ์ผ้าลายอย่างที่เมือง กุจาราช อินเดีย เป็นแม่พิมพ์ที่เป็นแบบลายของไทยโดยเฉพาะเรียกว่า “Siam Pattern” ผ้าลายอย่างนั้นมีการนำมาทำเป็นผ้าเขียนทอง คือ เมื่อช่างอยุธยาออกแบบลวดลายแล้วส่งลายตัวอย่างนั้นสั่งพิมพ์กับอินเดีย แล้วนำมาเขียนทองทับภายหลังโดยใช้ยางมะเดื่อเขียนเป็นลวดลายขึ้นมาแล้วใช้แผ่นทองคำปิดทับลงบนลวดลายนั้นอีกที

ภาพที่ ๒ กระบวนการพิมพ์ผ้าด้วยแม่พิมพ์แกะไม้ อินเดีย

Digital Image. <http://www.judprakai.com/creative/๕๐๐>

ภาพที่ ๓ ผ้าเขียนทอง

Digital Image. <http://www.judprakai.com/creative/๕๐๐>

ชนิดของลวดลายผ้าลายอย่าง

ลวดลายแบบไทยเก่าๆมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันตามลักษณะของลวดลายๆที่เป็นที่นิยมและแสดงถึงการใช้ทักษะฝีมือวาดลวดลายได้อย่างงดงาม ได้แก่ ลายพรหมสี่หน้า ลายทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายเทพพนม ลายก้านขดกิ้นนรรำ รวมทั้งลายที่เลียนแบบธรรมชาติ เช่น ลายดอกไม้ในช่องย่อมุม ลายดอกสี่กลีบ หรือลายประจํายาม ลวดลายเหล่านี้บางลายปรากฏอยู่ตามสถาปัตยกรรมทางศาสนสถาน และปรากฏอยู่ตามบรรดาเครื่องถ้วยชาม เช่น เครื่องเบญจรงค์

ภาพที่ ๔ ลายเทพพนม

Digital Image.

<http://www.bangkokbiznews.com>

ภาพที่ ๕ ลายก้านชดกิ้นนรรำ

Digital Image.

<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/๗๙๘๙๖๔>

ชนิดของผ้าลายอย่าง

๑. ผ้าพื้นสี (กลางผืนผ้าเป็นสีใดสีหนึ่ง เช่น สีแดง สีขาว) และชายผ้ามีลายกรวยหลายชั้น
๒. ผ้าทอกลาย (กลางลายผืนผ้าทำเป็นลวดลายเต็มทั้งผืน) และชายผ้ามีลายกรวยหลายชั้น
๓. ผ้าทอกลาย และชายผ้ามีลายกรวยชั้นเดียว
๔. ผ้าทอกลาย และเชิงชายผ้ามีลายกรวยรอบ

ผู้เขียน น.ส.วรรณฉัตร เทวบุญย์

เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารองค์ความรู้และนิทรรศการ

อ้างอิง

ผ้าไทยกับวิถีชีวิตของคนไทย. กรุงเทพฯ: แม็ค, ๒๕๔๘

ณัฐภัทร จันทวิช. ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๒๘